

Schouw terreinen Stichting Landschap Ooijpolder-Groesbeek 2008

**Beheersevaluatie van Ecologische verbindingszone
Nederrijk - Reichswald, 't Slumke, Kaalbroek en
Hulschbroek**

In opdracht van:

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1 Inleiding Stichting Landschap Ooijpolder-Groesbeek als natuurbeheerder	3
2 Beheer per bezocht terrein	5
2.1 Ecologische verbindingszone Nederrijk - Reichswald (deel A, bij de Wylerbaan)	5
2.2 Ecologische verbindingszone Nederrijk - Reichswald (oost, deel B, westelijk van de Boersteeg)	5
2.3 Ecologische verbindingszone Nederrijk - Reichswald (oost, deel C, oostelijk van de Boersteeg)	6
2.4 Ecologische verbindingszone Nederrijk - Reichswald (oost, deel E, langs de spoorlijn)	7
2.5 't Slumke	7
2.6 Kaalbroek	8
2.7 Hulschbroek	9

Buro Hemmen
adviseurs natuurbeheer en ecologie

Randwijkse Rijndijk 22, 6668 LM Randwijk
tel: 0488 420 204; fax: 0488 420 562
email: info@burohemmen.nl
www.burohemmen.nl

foto's : Buro Hemmen

1

Inleiding Stichting Landschap Ooijpolder-Groesbeek als natuurbeheerder

Kader

Stichting Landschap Ooijpolder-Groesbeek (SLOG) is een locale/regionale stichting voor het beheer van landschapselementen. Sinds 2006 is zij ook eigenaar van vier kleine natuurterreinen in de Gemeente Groesbeek. Ook is ze pachter van de ecologische verbindingszone Nederrijk - Reichswald, een strook natuurlijk ingerichte terreinen in eigendom bij Staatsbosbeheer.

Landschapsfonds Via Natura financiert een deel van het beheer van deze terreinen en evalueert daarom periodiek het gevoerde beheer. Dit gebeurt samen met een onafhankelijke deskundige, in dit geval Henk van Ziel van Buro Hemmen.

Werkwijze

De schouw is uitgevoerd op 7 juli 2008 door middel van terreinbezoek aan de volgende terreinen:

- ecologische verbindingszone Nederrijk-Reichswald (westzijde, Wylersbaan)
- ecologische verbindingszone Nederrijk-Reichswald (west van Boersteeg)
- ecologische verbindingszone Nederrijk-Reichswald (oost van Boersteeg)
- ecologische verbindingszone Nederrijk-Reichswald (oostzijde, langs spoorbaan bij Duitse grens)
- 't Slumke
- Kaalbroek
- Hulschbroek.

Om redenen van efficiëntie zijn niet alle delen van de ecologische verbindingszone bezocht. Ook het Spoorgat is niet in de terreinbezoeken betrokken.

In de terreinen is het beheer besproken en zijn de resultaten in ogenschouw genomen en bediscussieerd.

Bij de schouw waren de volgende personen aanwezig:

- Nel vd Bergh (Stichting Landschap Ooijpolder-Groesbeek)
- Ferdinand ter Schure (Stichting Landschap Ooijpolder-Groesbeek)
- Tiny Wigman (Via Natura)
- Henk van Ziel (Buro Hemmen).

Samenvatting

Conclusie is dat de bevolking van Groesbeek trots kan zijn op deze stichting die uit haar midden voortkomt. Het getuigt van lef, vakkennis en doorzettingsvermogen om als particuliere stichting die drijft op vrijwilligerswerk deze natuurparels te realiseren.

Waar de reguliere natuurbeheersorganisaties soms wat los staan van de lokale samenlevingen rondom de natuurgebieden, legt de Stichting Landschap Ooijpolder-

Schouw in 't Hulschbroek

Groesbeek als lokale natuurbeheersorganisatie samen met de mensen van De Ploegdriever opnieuw de verbinding tussen natuur en mensen uit het gebied zelf.

De terreinen zijn nog volop in ontwikkeling. Met name de recent verschaalde terreinen waar de bovengrond verwijderd is, hebben nog deels een pioniervegetatie, die echter in een aantal gevallen ook botanische rijkdommen laat zien. Met name het Hulschbroek springt er daarbij uit, met een flinke ontwikkeling van struikheide en dopheide en bijzonderheden van vochtige heide en pioniervegetaties, zoals de moeraswolfsklauw, Duits viltkruid en bleekgele droogbloem.

Compromissen soms noodzakelijk: gemaaid terrein om uitzaaï onkruid te voorkomen

De verwachtingen zijn hoog gespannen voor de verdere ontwikkeling. De abiotische omstandigheden zijn dan ook veelal bijzonder, met name in het Bekken van Groesbeek is sprake van kwelvegetaties op een ondoorlatende en basenleverende ondergrond (keileem). Toch zijn er soms relatief grote wisselingen in grondwaterstanden, die voor de vegetaties van bijvoorbeeld blauwgraslanden, zoals die in De Bruuk voorkomen, wellicht ongeschikt zijn. De kleine omvang van de terreinen speelt daarbij wellicht een rol. Ook veraardend veen in 't Slumke zou voor eutrofiëring kunnen zorgen. De tijd zal leren of de natuur zich hier van een goede of een minder royale kant laat zien.

Het beheer geschiedt professioneel; het meeste wordt uitgevoerd door De Ploegdriever. Het wordt ook professioneel aangestuurd door de mensen van Stichting Landschap Ooijpolder-Groesbeek. Op enkele plaatsen moeten daarbij soms compromissen gesloten worden ten aanzien van de ecologische waarden om daarmee aanliggende eigenaren tegemoet te komen. Ook dit getuigt van professionaliteit. Het is immers voor de langere termijn vaak strategisch beter om een redelijke verstandhouding met de omgeving in stand te houden.

Verbinding tussen natuur en bevolking

Ook de openstelling voor recreanten is een punt dat opvalt en waarin de betrokkenheid tussen natuur en bevolking zich uit. Het vertrek van de ooievaar, mogelijk als gevolg van wandelaars die onder het nest doorliepen, is jammer. Er wordt op ingespeeld door het nest naar de andere kant van het terrein te verplaatsen, waar geen wandelroute loopt.

Natuurbeheer blijft een vak dat moet inspelen op soms onverwachte omstandigheden. De Stichting Landschap Ooijpolder-Groesbeek heeft aangetoond dit aan te kunnen.

2

Beheer per terrein

2.1 Ecologische verbingszone Nederrijk - Reichswald (deel A, bij de Wylerbaan)

Terreintypen

Het terrein bestaat uit relatief kleine delen met jong struweel en daaromheen grasland.

Beheer

Struweel: om de jonge boompjes is de kruidenbegroeiing gemaaid, met name de strook die recent is aangeplant. De strook bestaat uit geroerde grond en is daardoor verruigd.

Adequaat beheer dat achterwege kan blijven zodra de beplanting in sluiting is of duurzaam is aangeslagen.

Grasland: gemaaid en gehooid. De uiteindelijke beheersvorm moet hier een begraasd terrein zijn, waarin wat meer structuur de functie van ecologische verbingszone beter mogelijk maakt. Maaien is vooral gedaan om de verruiging als gevolg van de geroerde bovengrond tegen te gaan en zo de aanliggende grondeigenaren niet tegen de haren in te strijken.

Conclusie

De inrichting is een compromis tussen structuur in het landschap, goed voor migratie van dieren, en het behoud van uitzichten in het heuvellandschap. Door het gladde maaiwerk functioneert de strook tijdelijk vooral als verzameling stapstenen (de struwelen). Zodra het gras weer uitgroeit verbetert dit weer.

De beheersvorm is bovendien tijdelijk.

Conclusie: adequaat voorlopig beheer voor deze ecologische verbingszone. Goede vooruitzichten voor optimaal functioneren.

2.2 Ecologische verbingszone Nederrijk - Reichswald (oost, deel B, westelijk van de Boersteeg)

Terreintypen

Het terrein bestaat uit een strook jong struweel en daarnaast grasland. Onder de weg ligt een dassentunnel en ter geleiding daarheen zijn er langs de weg dassenrasters geplaatst. Aan de wegkant zijn ruigtestroken aanwezig met o.a. kleurig wilgenroosje. In de struweelzone zijn veel grote open plekken; overweging is om deze komend najaar in te boeten; nabeweidning in principe met runderen, maar komende tijd vooral met schapen om ridderzuring te onderdrukken; in de hele evz-zone veel grasmussen, maar ook gele kwikstaart, patrijs en veldleeuwerik.

Oudere struweelstrook al voldoende aangeslagen, de deze winter geplante rij rechts heeft nog vrijstellen nodig

Ecologische verbindingzone ten westen van de Boersteeg: ook hier jong struweel en grasland

Ecologische verbindingzone ten oosten van de Boersteeg: bovengrond verwijderd: pionierbegroeiing en struweelranden

Ecologische verbindingzone ten oosten van de Boersteeg: bovengrond verwijderd: pionierbegroeiing en struweelranden

Beheer

Struweel: Het struweel is goed aangeslagen en behoeft voorlopig geen beheer.

Grasland: gemaaid en gehooïd. De uiteindelijke beheersvorm moet hier een begraasd terrein zijn, waarin wat meer structuur de functie van ecologische verbindingzone beter mogelijk maakt.

Conclusie

De inrichting is een combinatie van grasland en een struweelrand, goed voor migratie van dieren. Omdat hier over de gehele lengte zowel struweel als grasland aanwezig is, zal de verbindingzone ook nu het gemaaid is goed functioneren. Het struweel is inmiddels zo hoog, dat ook reeën hier in kunnen schuilen. Zodra het gras weer uitgroeit zal ook de structuur in het grasland verbeteren. De beheersvorm is tijdelijk; schapenbegrazing is hier de keuze.

Conclusie: adequaat voorlopig beheer voor deze ecologische verbindingzone. Goede vooruitzichten voor optimaal functioneren.

2.3 Ecologische verbindingzone Nederrijk - Reichswald (oost, deel C, oostelijk van de Boersteeg)

Terreintypen

Het terrein bestaat uit delen met jong struweel, een terrein met grondberg en oudere bomen en daarachter een geplagd terrein in de pionierfase, uiteindelijk grasland met langs de noordrand een strook jong struweel. Aan het eind ligt een poel, ook weer begrensd door jong struweel.

Beheer

Struweel: Het struweel is goed aangeslagen en behoeft voorlopig geen beheer.

Grasland: geplagd, c.q. verrijkte bovengrond verwijderd. Behoeft dit jaar ook geen beheer. Sandr aan de oppervlakte met veel stenen.

Spontane begroeiing met pioniersoorten, w.o. liggend hertshooi en greppelrus. Ook graslandsoorten als witbol, witte klaver en gewone rolklaver.

Poel: De poel is in 2003 gegraven. In najaar 2007 is perceel geplagd.

Conclusie

De inrichting is hier net pas afgesloten. Een graslandvegetatie zal vermoedelijk ook de komende jaren niet erg productief zijn, en verruiging zal alleen optreden op de verwijderde bovengrond (maar ook dat lijkt mee te vallen). In komende jaren zal ook hier begraasd worden met schapen achter flexinet (schrikdraadgaas).

Er is ook hier een combinatie van struweelranden en schraal grasland, dat goede kansen biedt voor het functioneren als ecologische verbindingzone. De poel draagt daar verder aan bij. Ook de grondberg kan wellicht een verdere uitbreiding van biotopen vormen, bijvoorbeeld voor een (vlucht)burcht voor de das.

Conclusie: Adequaat beheer. Goede vooruitzichten voor optimaal functioneren als ecologische verbindingzone.

Ecologische verbindingzone ten oosten van de Boersteeg: de kleine watersalamander heeft deze poelen al weten te vinden (waarn. Jan Jacobs)

't Slumke, opengesteld voor recreatie: ommetje De Horst

Plek met egelboterbloem en daarachter veraardende veenlaag

2.4 Ecologische verbindingzone Nederrijk - Reichswald (oost, deel E, langs de spoorlijn)

Terreintypen

Het terrein bestaat uit een smalle strook met jong struweel langs de noordrand langs de spoorlijn, een eveneens relatief smal grasland met daarin drie langgerekte poelen. Avifauna o.a. bosrietzanger, roodborsttapuit en geelgors.

Beheer

Struweel: Het struweel is goed aangeslagen en behoeft voorlopig geen beheer.

Grasland: gemaaid en gehooïd, geen bijzonderheden.

Poel: opslag van wilg getrokken en brede lisdodde gemaaid onder water om de poel open te houden.

Conclusie

De inrichting is hier voltooid en de beheersfase ingetreden. Het terrein lijkt goed te functioneren als ecologische verbindingzone, zeker wanneer er nog wat geleidelijkere overgangen ontstaan onder invloed van begrazing.

Conclusie: Adequaat beheer. Goede vooruitzichten voor optimaal functioneren als ecologische verbindingzone.

2.5 't Slumke

Terreintypen

Het terrein is afgelopen najaar grotendeels ontdaan van de verrijkte bovengrond. In het midden (ook het laagste deel) is een langgerekte plas gemaakt. Verder zijn al enkele jaren eerder pleksgewijs langs de randen stukjes jong struweel geplant. Hier meer uitbundige kruidengroei met moerasrolklaver, witte klaver, witbol, pitrus, kale jonker, e.a.

Beheer

Struweel: Het struweel is goed aangeslagen en behoeft voorlopig geen beheer.

Grasland: geplagd, c.q. verrijkte bovengrond verwijderd. Behoeft dit jaar ook geen beheer. Er is op het hele perceel een experiment gedaan met het uitleggen van maaisel uit De Bruuk in proefvlakken met verschillende diktes en met een 0-variant. Monitoring daarvan vindt plaats door Radbout Univesiteit Nijmegen. Spontane begroeiing met opvallend veel echte koekoeksbloem en egelboterbloem. Plaatselijk opslag van wilg.

Poel: afgelopen winter geplagd, al in 2003 gegraven, nog geen regulier beheer.

Conclusie

De inrichting is hier net pas afgesloten. Een graslandvegetatie zal vermoedelijk ook de komende jaren niet erg productief zijn, en verruiging lijkt geen groot probleem. Het ooievaarsnest zal worden verplaatst, omdat er enige verstoring optreedt; nu direct langs de wandelroute.

De verwachtingen zijn hooggespannen voor meer bijzondere soorten. Of de waterstand (kwel) voldoende stabiel is, moet blijken. Plaatselijk is een dunne, deels veraardende veenlaag aanwezig.

Conclusie: Adequaet en creatief beheer.

Kaalbroek: randslootje met natuurvriendelijke, flauw oplopende oever en schraal grasland op afgeplagde bodem

2.6 Kaalbroek

Terreintypen

Het terrein bestaat hoofdzakelijk uit geplagd terrein in de pionierfase, met plaatselijk geplante hagen en kleine struwelen. Een kleine poel en een greppel.

Natuurvriendelijke oever langs de sloot die afwatert op de Leijgraaf. Kleine poeltje is in najaar 2007 gegraven, bij plaggen van perceel.

In sloot is dit jaar klimopwaterranonkel gevonden (inmiddels verdwenen bij schonen sloot door waterschap).

Beheer

Struweel: Het struweel is goed aangeslagen en behoeft voorlopig geen beheer.

Grasland: geplagd, c.q. verrijkte bovengrond verwijderd. Behoeft dit jaar ook geen beheer. Ook hier is op het hele perceel een experiment gedaan met het uitleggen van maaisel uit De Bruuk in proefvlakken met verschillende diktes en met een 0-variant. Monitoring daarvan vindt plaats door Radboud Univesiteit Nijmegen.

Spontane begroeiing met pioniers en graslandsoorten, w.o. echte koekoeksbloem, egelboterbloem, basterdwederik en greppelrus. Ook graslandsoorten als witbol, witte klaver en gewone rolklaver. Bijzonderheid: grote ratelaar.

Poel: Kleine poeltje afgelopen winter (2007) pas gegraven, nog geen regulier beheer.

Conclusie

Vrij open inrichting, in overeenstemming met het open en natte karakter en geïnspireerd door de cultuurhistorie. Ook hier is de inrichting net pas afgesloten en is het nog de vraag of zich een stabiel schraal grasland met blauwgraslandsoorten zal vestigen.

Conclusie: Adequaet beheer. Goede vooruitzichten met wellicht verrassende verschijningen.

Grote ratelaar, basterdwederik en egelboterbloem

2.7 Hulschbroek

Terreintypen

Het terrein bestaat uit een recent geplagd heischraal grasland langs de Hulschbeek, die hier vrij snel stroomt. Het terrein is omzoomd door jong struweel. Er ligt een poel.

Beheer

Struweel: Het struweel is goed aangeslagen en behoeft voorlopig geen beheer.

Grasland: geplagd, c.q. verrijkte bovengrond verwijderd in 2003. Er zijn heideplaggen uitgelegd. Behoeft dit jaar ook geen beheer. Bedoeling is om het de

Het Hulschbroek met poel langs de Hulschbeek

De karakteristieke vertakking van Duits viltkruid

komende jaren te begrazen met schapen.

Spontane begroeiing met o.a. dopheide en struikheide en pioniersoorten, w.o. liggend(?) hertshooi, greppelrus, moeraswolfsklauw, Duits viltkruid (zeer zeldzaam) en bleekgele droogbloem. Ook graslandsoorten als witbol, witte klaver en gewone rolklaver.

Poel: Poel is in 2003 gegraven. Wilgenopslag is al een keer verwijderd, alsook een deel van de lisdodde. Enige begroeiing met grote lisdodde.

Conclusie

Dit is botanisch gezien het meest succesvolle terrein van Stichting Landschap Ooijpolder-Groesbeek. De goede regeneratie van struik- en dophei en de bijzondere soorten maken dit tot een hoogstandje van natuurbeheer.

Conclusie: Adequaar beheer. Goede vooruitzichten voor optimaal functioneren, waarbij de toekomstige begrazing met schapen goed gestuurd moet worden in het licht van de bijzondere soorten.

